

**Hrvatska agencija za poštu
i elektroničke komunikacije
Jurišićeva 13
10 000 Zagreb**

Zagreb, 8. lipnja 2012. godine

**Predmet: Javni poziv za prikupljanje prijedloga izmjena Standardne ponude za
usluge međupovezivanja Hrvatskog Telekom d.d.
- primjedbe i prijedlozi, dostavlja se**

Poštovani,

OT-OPTIMA TELEKOM d.d. (dalje u tekstu: Optima) postupajući sukladno javnom pozivu Naslova za prikupljanjem primjedbi i prijedloga u odnosu na naprijed navedenu standardnu ponudu Hrvatskog Telekom d.d. (dalje u tekstu: HT) očituje se na način kako slijedi;

I. Uvodno, Optima ističe kako objavljeni prijedlog izmjene predmetne standardne ponuda HT-a nije u skladu s trenutno važećom regulacijom tržišta elektroničkih komunikacija,

i to prvenstveno sa Odlukom Vijeća Naslova od 17. srpnja 2009. godine kojom je HT određen operatorom sa značajnom tržišnom snagom na tržištu započinjanja (originacije) poziva iz javnih komunikacijskih mreža koje se pruža na fiksnoj lokaciji, te su mu određene regulatorne obveze propisane dokumentom „*Analiza tržišta započinjanja (originacije) poziva iz javnih komunikacijskih mreža koje se pruža na fiksnoj lokaciji*“, Odlukom Vijeća Naslova od 6. travnja 2011. godine kojom je HT zajedno sa svojim povezanim društvom Iskon Internet d.d. određen operatorom sa značajnom tržišnom snagom na tržištu pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike te su mu određene regulatorne obveze propisane dokumentom „*Analiza tržišta pristupa i javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike*“ kao i Odlukom Vijeća Naslova od 17. srpnja 2009. godine kojom je i HT određen operatorom sa značajnom tržišnom snagom na tržištu završavanja (terminacije) poziva u vlastitu javnu komunikacijsku mrežu koja se pruža na fiksnoj lokaciji te su mu određene regulatorne obveze propisane dokumentom „*Analiza tržišta završavanja (terminacije) poziva u određenu javnu komunikacijsku mrežu*“.

Na tržištu originacije poziva, Naslov je HT-u kao operatoru sa značajnom tržišnom snagom, pripadajućim dokumentom analize tržišta odredio regulatornu obvezu pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže u sklopu koje je na stranici 52 utvrdio slijedeće; „**HT ne smije uskratiti već ostvareno međupovezivanje u svrhu pružanja usluge započinjanja (originacije) poziva budući da bi, ukoliko se već ostvareno međupovezivanje u svrhu pružanja usluge započinjanja (originacije) poziva uskratilo, moglo dovesti do štete i povećanja troškova operatora koji su imali ostvareno međupovezivanje u svrhu pružanja usluge započinjanja (originacije) poziva, a time i do iskorištavanja značajne tržišne snage HT-a kao operatora sa značajnom tržišnom snagom na tržištu obrađenom ovim dokumentom.**“ Navedeno je Naslov utvrdio i za regulatornu obvezu

pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže i na tržištu završavanja poziva pripadajućim dokumentom analize tržišta na stranici 54 na slijedeći način: „ **Agencija je operatorima sa značajnom tržišnom snagom odredila obvezu kojom im je definirano da ne smiju uskratiti već ostvareno međupovezivanje budući da bi, ukoliko se već ostvareno međupovezivanje uskrati, isto moglo dovesti do štete i povećanja troškova operatora koji su imali ostvareno međupovezivanje, a time i do iskorištavanja značajne tržišne snage operatora sa značajnom tržišnom snagom na tržištu obrađenom ovim dokumentom.**”

Slijedom navedenog, a kako se u predloženom postupku modernizacije elektroničke komunikacijske mreže HT-a gašenjem lokalnih pristupnih točaka predviđa uskraćivanje za Optimu već ostvarenog međupovezivanja na lokalnoj razini i tjera na uspostavu onog na regionalnoj razini, to prijedlog HT-a u svojoj naravi predstavlja „*neprihvatljivo uvjetovanje*” koje će dovesti do štete i povećanja troškova Optime i ostalih Operatora korisnika koji već imaju ostvareno međupovezivanje s HT-om na lokalnoj razini, što će imati za posljedicu sprječavanja održivog tržišnog natjecanja na maloprodajnoj razini.

Na tržištu originacije poziva, HT-u jest određena i regulatorna obveza odabira i predodabira operatora, u skladu s kojom je zajedno s regulatornom obvezom pristupa, HT dužan ponuditi uslugu odabira i predodabira operatora svim operatorima na tržištu koji navedenu uslugu budu zatražili, **a operatorima kojima je navedena usluga već omogućena** Naslov je pripadajućim dokumentom analize tržišta originacije poziva na stranici 79 odredio da „**HT ne smije uskratiti pružanje navedene usluge, a što je i definirano obvezom pristupa. U provođenju ove regulatorne obveze, HT je dužan prilagoditi komutaciju na kojoj su priključeni krajnji korisnici kojima je HT pristupni operator, na način da se pozivi navedenih krajnjih korisnika za koje je usluga predodabira operatora omogućena, automatski prenose prema mreži operatora kojeg su krajnji korisnici odabrali.**”

Slijedom navedenog, a kako će najavljenim gašenjem lokalnih pristupnih točaka HT prestati nuditi i pružati usluga odabira i predodabira operatora na tim područjima, to je prijedlog HT-a protivan, ne samo regulatornoj obvezi pristupa, već i regulatornoj obvezi odabira i predodabira operatora.

Ukidanjem usluge predodabira operatora gasi se usluga najma korisničke linije koja predstavlja dopunsku uslugu usluzi odabira i predodabira operatora profil „svi pozivi”, a koja je uvedena dokumentom Analize tržišta pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike i to upravo kako bi se omogućio potpuni razvoj djelotvornog tržišnog natjecanja na tržištu pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji, a što je Naslov i sam utvrdio na stranici 56 navedenog dokumenta. Tako je od 01. srpnja 2011., i to nakon 6 godina od kada je usluga predodabira operatora prisutna u RH, predodabranim operatorima bilo omogućeno da krajnjim korisnicima pružaju uslugu pristupa mreži što je pak pridonijelo stvaranju boljih i kvalitetnijih uvjeta za korištenje najrasprostranjenije usluge - usluge predodabira operatora, odnosno daljnjoj liberalizaciji tržišta elektroničkih komunikacija u Republici Hrvatskoj, a što je Naslov također utvrdio dalje na stranici 59 istog dokumenta. Slijedom navedenog, a kako je HT sukladno obvezi pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže na tržištu pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji obvezan omogućiti operatoru ugovaranje usluge najma korisničke linije za krajnje korisnike kojima operator pruža uslugu predodabira operatora, profil „svi pozivi”, to je prijedlog HT-a protivan i navedenoj regulatornoj obvezi pristupa odnosno predmetnom dokumentu analize tržišta te nikako nije u interesu krajnjih korisnika.

Upravo radi zaštite interesa postojećih CPS/WLR krajnjih korisnika, kako Optime koja ih ima najviše tako i ostalih operatora, Naslov sukladno svojim zakonskim ovlaštenjima, mora ukloniti svaku mogućnost da se uslijed promjene mrežne tehnologije HT-a dovodi uopće u pitanje funkcionalnost usluge predodabira operatora, a time i usluge najma korisničke linije.

Osim dokumentom analize originacije poziva, dokumentom analize terminacije poziva utvrđeni su uvjeti, način i cijene međupovezivanja. Predmetnim analizama **utvrđeno jest da postoje dvije razine međupovezivanja, i to lokalna i regionalna, dok je operatorima ostavljeno na volju da izaberu točku međupovezivanja na koju će se spojiti.** Ukidanje lokalne razine međupovezivanja nije predviđeno niti jednom odredbom istih, a opetovano ističemo kako je analizama određeno da operator sa značajnom tržišnom snagom ne smije uskratiti već ostvareno međupovezivanje budući da bi, ukoliko se već ostvareno međupovezivanje uskrati, isto moglo dovesti do štete i povećanja troškova operatora koji su već imali ostvareno međupovezivanje, a time i do iskorištavanja značajne tržišne snage operatora sa značajnom tržišnom snagom. Cijena terminacije poziva u mrežu HT-a i cijena originacije poziva iz mreže HT-a određena je primjenom metode „referentnih vrijednosti“ (*eng. benchmark*), a u okviru regulatorne obveze nadzora cijena koja uključuje i obvezu troškovne usmjerenosti cijena. **No, kako je analizom tržišta originacije** (na stranici 65) **te analizom tržišta terminacije** (na stranici 65) **određeno da će se metoda referentnih vrijednosti koristiti do trenutka kada Agencija definira metodologiju troškovnog računovodstva (troškovni model), nadzor nad troškovnoj usmjerenosti cijena HT-a (a time i izračun istih) bi se trebao temeljiti upravo na troškovnom modelu kojeg je Naslov završio u veljači 2012. godine, a ne više na benchmarku** (Nizozemska i Španjolska) kojeg HT u svom obrazloženju prijedloga izmjena standardne ponude koristi. Slijedom navedenog, a u cilju provedbe troškovne usmjerenosti cijena, Naslov je u dosadašnjim analizama tržišta zauzeo stajalište kako su metode „usporedivih vrijednosti“ (*eng. benchmark*) i „maloprodajna cijena minus“ (*eng. retail minus*) bile korisne kao prijelazne metode, **troškovni modeli predstavljaju konačno sredstvo pri provedbi obveze nadzora cijena.**

Nastavno na navedeno, način HT-ove prezentacije potrebe za povećanjem troškova međupovezivanja za alternativne operatore (i cijena terminacije i cijena originacije), koji proizlazi iz gašenja lokalnih točaka međupovezivanja radi prelaska s PSTN hijerarhije na mreže nove generacije (NGN), nije u skladu s troškovno orijentiranim cijenama, te kao i da pokazuje HT-ovo nerazumijevanje mreža novije generacije (NGN). Naime, NGN tehnologija osjetno smanjuje trošak korištenja mreže, odnosno povećava njenu efikasnost, što se nastavno očituje u smanjenju troška za HT, i posljedično kroz troškovno orijentirane cijene uzrokuje smanjenje troška za alternativne operatore, a ne povećanje kroz logiku koju HT predstavlja (izvor European ERG Common Statement on Regulatory principles of IP-IC/NGN Core – strana 11. „Cost savings in NGNs“). **Slijedom navedenog, HT-ov argument iz obrazloženja prijedloga izmjena standardne ponude, u kojem trošak elemenata mreže za potrebe regionalnog međupovezivanja uzrokuje viši trošak od onog koji proizlazi iz povezivanja na lokalnoj razini, prestaje vrijediti prelaskom sa PSTN na NGN mrežnu hijerarhiju, čije je jedno od obilježja da se bitno smanjuju troškovi koji proizlaze iz udaljenosti čvorova.** HT-ov način pojašnjenja troška i vezivanja uz analizu tržišta je ispravan u PSTN konfiguraciji sukladno kojem stanju arhitekture mreže HT-a se i u analizama cijena određivala, ali ne i u NGN mrežama gdje trošak poziva nema poveznicu s trajanjem poziva. Shodno tome, NGN mreža postaje jeftinija i efikasnija upravo zbog smanjenja broja točaka povezivanja kojima teži, a time se nikako ne može opravdati povećanje troška terminacije poziva iz alternativnih mreža ukidanjem lokalnih

cijena. Činjenica jest da, prema strukturi troškova poziva, maloprodajna cijena poziva uključuje i trošak veleprodajne usluge završavanja (terminacije) poziva.

Kako bi zadržali iste stope profitabilnosti koje garantiraju zacrtane stope povrata ulaganja, alternativni bi operatori bili prisiljeni navedeno povećanje interkonekcijskih cijena prenijeti na krajnje korisnike, čime bi postali nekonkurentni u odnosu na HT. Ovdje skrećemo pozornost na činjenicu da je u RH, kao i cijeloj Europi na snazi opće prihvaćeni CPP princip (eng. *Calling Party Pays*) prema kojemu trošak poziva u cijelosti snosi pozivatelj.

Sukladno tome, Naslov je u dokumentu analize tržišta terminacije na stranici 21 zaključio da **„povećanje veleprodajne cijene usluge završavanja (terminacije) poziva neće osjetiti korisnik operatora kod kojeg je poziv završio, već korisnici operatora od kojeg je poziv upućen.“** ... **„Međutim, zbog CPP principa operatori koji povećaju cijenu usluge završavanja (terminacije) poziva se ne suočavaju s direktnim cjenovnim ograničenjima s maloprodajne razine, budući da se povećanje maloprodajne cijene odražava na krajnjem korisniku operatora s čije je mreže poziv upućen.“** Iz navedenog, proizlazi da bi prihvaćanjem prijedloga HT-a uz primjenu više cijene terminacije poziva u vlastitu mrežu, HT direktno utjecao na povećanje troškova ostalih operatora (jer većina poziva ostalih operatora završava u mreži HT-a), njihovu konkurentnost na maloprodajnoj razini i na interes krajnjih korisnika koji bi bio ugrožen zbog spomenutog povećanja maloprodajnih cijena. Potencijalna poslovna odluka HT-a imala bi direktnog utjecaja i na konkurentnost ostalih operatora, odnosno na njihov vjerojatni izlazak s tržišta, a što je i sam Naslov zaključio na stranici 44 dokumenta analize terminacije poziva. Slijedom navedenog, smatramo da je ovakav razvoj događaja upravo suprotan **regulatornim obvezama određenim HT-u, ciljevima regulacije tržišta, i razlozima prelaska na NGN mrežu.**

U prilog navedenom, ide i Preporuka od 7. svibnja 2009. godine, o Regulatornom tretmanu fiksnih i mobilnih terminacijskih naknada u EU, Europska komisija navodi kako citiramo; **„Visoke terminacijske naknade vode ka visokim maloprodajnim cijenama za uspostavu poziva i posljedično, manjem korištenju usluge, smanjujući na taj način dobrobit za krajnje korisnike.“**

Prema statističkim podacima Naslova za ožujak 2012. godine broj korisnika telefonskih usluga u nepokretnoj javnoj komunikacijskoj mreži iznosio je 1.613.209, od čega je 14,56% CPS korisnika (234.909). Tržišni udio HT-a po broju korisnika je na kraju istog razdoblja iznosio 57,01%, ili 919.690 korisnika. Kada tome broju pribrojimo broj CPS korisnika dolazimo do 1.154.599 korisnika spojenih direktno na pristupnu mrežu HT-a, što u postotku iznosi visokih 71,57% za pozive prema kojima HT ostvaruje dodatni ekstra profit ukidanjem lokalnih interkonekcijskih naknada i prelaskom na naplatu poziva korištenjem cijena međupovezivanje na regionalnoj razini.

Optima stoga predlaže da do trenutka dovršetka nove analize tržišta i početka primjene izračuna interkonekcijskih cijena na NGN pristupnoj arhitekturi HT-a temeljenih na LRIC modelu, operatori koji su do sada koristili lokalne interkonekcijske naknade nastave koristiti iste razine cijena neovisno o točki interkonekcije.

Nastavno na naprijed navedeno, **evidentno jest da se predloženim postupkom modernizacije elektroničke komunikacije infrastrukture HT-a** odnosno prelaskom s PSTN hijerarhije na hijerarhiju mreža nove generacije (NGN), **bitno mijenjaju uvjeti i način međupovezivanja** koji uzrokuju neutemeljeno povećanje interkonekcijskog troška

alternativnim operatorima i narušava tržišno natjecanje **te kojim se ujedno i izmjenjuju i ukidaju HT-u određene regulatorne obveze, zahtjeva provođenje postupka izmjena svih naprijed citiranih analiza tržišta** sukladno Zakonu o elektroničkim komunikacijama.

II. U nastavku se Optima, opreza radi još dodatno očituje o prijedlogu izmjena HT-a s obrazloženjima navedenim u Zahtjevu HT-a za pokretanjem postupka izmjene Standardne ponude za usluge međupovezivanja HT-a od dana 27.04.2012;

AD 1.1. Nastavno na slijedeće obrazloženje HT na kojem temelji ukidanje lokalne razine povezivanja:

„S obzirom da je nova infrastruktura, odnosno njena mreža (NGN), organizirana i povezana na način koji ne podržava postojeću hijerarhiju PSTN-a, prelaskom na novu arhitekturu mreže HT-a i migracijom priključaka krajnjih korisnika na NGN prestaje potreba za postojećim HT-ovim lokalnim TDM centralama, što ima za posljedicu njihovo isključivanje iz mreže. Postupnim isključivanjem lokalnih centrala u HT-ovoj mreži, gubi se lokalni pristupni nivo u arhitekturi međupovezivanja HT-a, kako je ista trenutno definirana Standardnom ponudom za međupovezivanje, te ostaje samo tranzitni nivo koji je podijeljen na četiri regionalna pristupna područja (Zagreb, Split, Rijeka i Osijek).“

Optima ističe kako nema ništa protiv da HT modernizira svoju mrežu, s obzirom da i Optima koristi NGN tehnologiju i to još od 2005. godine, te se pritom uspješno prilagodila tada definiranim načinu međupovezivanja sa PSTN mrežom HT-a na regionalnoj i lokalnoj razini. Stoga Optima nema lokalnih PSTN centrala, a investirala je i tako osigurala lokalnu razinu međupovezivanja NGN mreže Optime i PSTN mreže HT-a.

Optima je u svrhu međupovezivanja NGN mreže Optime i PSTN mreže HT-a na lokalnoj razini investirala u:

- izgradnju vlastite prijenosne TDM mreže koju čine pojedinačni E1 vodovi i SDH veze do lokalnih pristupnih točaka;
- izgradnju infrastrukture (DDF/ODF razdjelnika i kabelaških instalacija) na lokacijama lokalnih pristupnih točaka HT-a, koja ostaje u vlasništvu HT-a, te se prema „Ponudi za kolokacijske usluge HT-a za potrebe međupovezivanja“ izvodi te naplaćuje od strane HT-a;
- nabavku medijskih prilagodnika (eng. *Media Gateway*, dalje: MGW), uređaja koji služe za povezivanje glasovnih NGN mreža sa glasovnim PSTN mrežama, te time ostvarila povezivanje NGN mreže Optime sa PSTN mrežom HT-a.

Optima stoga smatra da gašenje lokalnih PSTN centrala HT-a nije nužno i uzrok za ukidanje međupovezivanja sa NGN mrežom HT-a na lokalnoj razini. Naime, HT je za određena lokalna pristupna područja već implementirao međupovezivanje sa vlastitom NGN mrežom na lokalnoj razini uvođenjem vlastitih MGW uređaja na lokaciji lokalne centrale (konkretno riječ je o LC BeliManastir, Trogir, Solin, Kozala, Čakovec, Slatina, Nova Gradiška, Pag, Krapina, Peščenica2 i Peščenica3). Predmetno HT u svojim dopisima naziva „*prilagodbe u lokalnoj interkonekciji*“, odnosno „*zamjena komutacijske opreme na određenim lokalnim centralama*“). Slijedom navedenog, nije jasno zašto takav model međupovezivanja nije omogućen na lokalnoj razini gdje je HT najavio gašenje Lokalnih TDM centrala. S obzirom da se govorni promet u NGN arhitekturi i dalje prenosi do lokalnih pristupnih područja, odnosno do terminalne opreme krajnjih korisnika na pojedinom lokalnom pristupnom

području, ovime bi se omogućila zaštita gore navedenih investicija Optime uz zadržavanje standardnih sučelja međupovezivanja (2048 kbit/s vod) i standardnih protokola međupovezivanja (SS7/ISUPv2) definiranih u Standardnoj ponudi za usluge međupovezivanja HT-a.

Optima smatra da je u suprotnom nužno:

- a) U Standardnoj ponudi definirati mogućnost međupovezivanja s NGN mrežom HT-a na regionalnoj razini izdvajanjem snopova 2048 kbit/s vodova u snopove pod posebnim režimom naplate, po cijenama međupovezivanja na lokalnom nivou definiranim u Standardnoj ponudi
ili
- b) Analizama tržišta definirati nova sučelja međupovezivanja (konkretno IP/Ethernet/SDH) i protokole te metode međupovezivanja (konkretno SIP), čime bi se u potpunosti omogućilo korištenje prednosti uvođenja NGN mreža, te utjecalo na smanjenje troškova međupovezivanja NGN mreža.

AD 1.2. Nastavno na slijedeće obrazloženje HT-a:

"Od trenutka gašenja lokalne pristupne točke operator će moći ostvariti pristup interkonekcijskom prometu korisnika koji su bili obuhvaćeni područjem pokrivanja pojedine lokalne pristupne točke (koja je ugašena), putem regionalnih pristupnih točaka."

Optima smatra da je bitno istaknuti da će na ovaj način zamišljeno ukidanje povezivanja na lokalnoj razini izravno utjecati na dodatna ulaganja Optime i to u:

- izgradnju i/ili proširenje kapaciteta postojeće prijenosne TDM mreže koju čine pojedinačni E1 vodovi i SDH veze do regionalnih pristupnih točaka;
- izgradnju infrastrukture (DDF/ODF razdjelnika i kablskih instalacija) na lokacijama regionalnih pristupnih točaka HT-a, koja ostaje u vlasništvu HT-a, te se prema „Ponudi za kolokacijske usluge HT-a za potrebe međupovezivanja“ izvodi i naplaćuje od strane HT-a.

Gore navedena ulaganja u TDM opremu i infrastrukturu koja se primarno koristi za međupovezivanje sa PSTN mrežom nemaju smisla s obzirom da i HT prelaskom na NGN arhitekturu mreže zapravo napušta spomenute PSTN tehnologije. **Slijedom navedenog, apsolutno je neprihvatljivo te protivno članku 5 stavku 2 točki 4 Zakona o elektroničkim komunikacijama da se Operatora korisnika tjera u daljnja ulaganja u PSTN tehnologiju, a pritom se ista napušta od strane HT-a.**

Optima stoga predlaže da se prije gašenja lokalnih TDM centrala:

- a) U slučaju daljnjeg korištenja međupovezivanja putem PSTN tehnologija, uz zadržavanje standardnih sučelja međupovezivanja (2048 kbit/s vod) i standardnih protokola međupovezivanja (SS7/ISUPv2) definiranih u Standardnoj ponudi za usluge međupovezivanja HT-a, omogućiti:
 - međupovezivanje s NGN mrežom HT-a na lokalnoj razini, i to korištenjem MGW uređaja na lokaciji lokalne centrale od strane HT-a, po cijenama međupovezivanja na lokalnom nivou definiranim u Standardnoj ponudi
ili
 - međupovezivanje s NGN mrežom HT-a na regionalnoj razini, i to izdvajanjem snopova 2048 kbit/s vodova u snopove pod posebnim režimom naplate, po cijenama međupovezivanja na lokalnom nivou definiranim u Standardnoj

ponudi. Pritom bi HT morao snositi troškove koji bi nastali iz ulaganja u infrastrukturu potrebnu za proširenje kapaciteta međupovezivanja na regionalnoj razini.

- b) U Analizama tržišta te zatim i u standardnoj ponudi utvrditi nova sučelja međupovezivanja (konkretno Ethernet vod, kapaciteta 1Gb/s, 10Gb/s) i protokoli međupovezivanja (konkretno RTP/SIP i specifikacije načina kodiranja sadržaja govornog kanala), čime bi se omogućilo smanjenje troškova međupovezivanja NGN mreže Optime i NGN mreže HT-a.

Ističemo kako je neprihvatljivo da je HT već krenuo u prebacivanje korisničkih priključaka na NGN mrežu, odnosno kako to HT naziva „VoIP platformu“, a da nisu pritom definirani uvjeti pristupa i usluga (tehnički, komercijalni i operativni) u toj NGN mreži HT-a, čime se izravno krše regulatorna obveza transparentnosti, obveza pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže, odnosno obveza nediskriminacije.

AD 1.3. Nastavno na predloženu izmjenju HT-a:

„S obzirom na navedeno, HT smatra opravdanim primjenjivati cijene regionalnog međupovezivanja, kako su iste definirane važećom Standardnom ponudom HT-a i na promet koji će se migrirati na regionalne interkonekcijske točke uslijed gašenja lokalnih točaka međupovezivanja. Iz tog razloga HT predlaže HAKOM-u pokrenuti postupak izmjene Standardne ponude HT-a te izmijeniti navedenu ponudu na način kako je to navedeno u prilogu, a to je (ukratko):

1. U Dodatku I Standardne ponude HT-a:

a. Izričito definirati da će se na interkonekcijski promet s područja lokalnih pristupnih točaka koje se gase, primjenjivati cijene regionalnog međupovezivanja, kako su iste definirane Standardnom ponudom HT-a, počevši od trenutka gašenja pojedine lokalne pristupne točke (tj. Po dovršenoj migraciji svih korisnika s područja dotične lokalne točke).“

HT-ov predloženi način migracije na regionalne pristupne točke, uz istovremenu primjenu regionalne interkonekcijske naknade koja se do sada koristila u kombinaciji s lokalnim interkonekcijskim naknadama, pogrešan, neutemeljen te kontradiktoran samoj svrsi uvođenja NGN mreža (VoIP platforme), i to iz slijedećih razloga:

- prijedlog HT-a dovodi do povećanja prosječne cijene originacije i terminacije u mrežu HT-a;
- prijedlog HT-a dovodi do ukupno većih interkonekcijskih prihoda HT-a, povećavajući time ekstra profit HT-a;
- prijedlogom HT-a primjetno će se smanjiti profitabilnost govornih usluga alternativnih operatora, što bi u konačnici dovelo do sporijeg povrata ulaganja/amortizacije u tehnologije koje se koriste za pružanje govornih usluga (LLU, optička pristupna mreža), a za što postoje višegodišnji planovi.

Razvidno je, i HT to izravno navodi, kako je cilj na štetu Operatora korisnika, ukidanjem lokalne razine povezivanja, vršiti modernizaciju mreže HT-a. HT navodi kako ima iste troškove za promet iz i prema lokalnim pristupnim područjima preko regionalnih pristupnih točaka kao i do sada, što prebacivanjem na NGN zapravo nema. Da pojasnimo, u NGN arhitekturi mreže više se ne koriste rezervirani TDM prijenosni kapaciteti isključivo za javnu govornu mrežu, već se taj promet prebacuje na podatkovnu prijenosnu mrežu (IP) koja se koristi dijeljeno za usluge prijenosa Internet sadržaja, podatkovnih usluga, IPTV-a i u konačnici VoIP-a, koji je u odnosu na druge servise postao zanemariv. **Isto objašnjava**

kako bi iznosi troškova međupovezivanja za razmjenu prometa između NGN mreže Optime i NGN mreže HT-a na regionalnoj razini trebali biti usporedivi s onima za razmjenu prometa između NGN mreže Optime i PSTN mreže HT-a na lokalnoj razini, ako ne i niži. (!!!)

Za usporedbu možemo uzeti koliko danas košta zakup jedne Gigabitne Ethernet veze na tržištu. Na primjer zakup veze garantiranog prijenosnog kapaciteta od 1Gb/s na nacionalnom nivou danas košta oko 30.000 kn/mjesečno odnosno cjeniku iz Standardne ponude HT-a za iznajmljene elektroničke komunikacijske vodove, zakup voda, na 2 godine, kapaciteta 1Gb/s, putem xWDM tehnologije iznosi 31.500 kn, dok putem Ethernet tehnologije prema istoj standardnoj ponudi taj se iznos razlikuje, 33.232,50 kn za vod unutar grada i 64.890,90 kn između gradova. Promet jedne glasovne veze u NGN mreži zauzima oko 100kb/s prijenosnog kapaciteta, kodiranog G.711 metodom kodiranja. Dakle na sučelju od 1Gb/s mogli bi ostvariti 10.000 simultanih kanala poziva koji bi opteretili podatkovnu mrežu u najgorem slučaju na nacionalnom nivou, 24/7/365 i svaki kanal bi nas u prosjeku koštao (u najgorem slučaju, stoga uzimamo najvišu cijenu iz gore navedene standardne ponude za 1Gb/s) 6,49 kn/mjesečno, a ako bi to izrazili po stvarnoj potrošnji mjerenoj u sekundama po kanalu tada to ispada: $2,5 \times 10^{-6}$ kn po sekundi zauzetog kanala od 100kb/s (ili $1,5 \times 10^{-4}$ kn po minuti zauzetog kanala od 100kb/s). Slijednom navedenog, trošak prijenosa čak između dvije točke na nacionalnoj razini se znatno smanjio i stoga sama cijena, ali i razlika u cijeni nacionalne i regionalne odnosno lokalne razine mora biti znatno manja u NGN mrežama i više sigurno nije ista kao u PSTN mreži kako to obrazlaže HT.

AD 1.4. HT dalje U Dodatku I Standardne ponude HT-a u nastavku predlaže:

"b. U popisu lokalnih pristupnih točaka naznačiti planirani datum gašenja pojedine lokalne točke, sukladno trenutno dostupnim planovima HT-a; navedeni datum predstavlja najraniji mogući datum gašenja lokalne točke, te je HT dužan taj datum uvrstiti u Standardnu ponudu minimalno 6 mjeseci unaprijed, uz pisanu obavijest HAKOM-u i operatorima korisnicima; u slučaju odgode datuma gašenja lokalnih točaka, HT je dužan o istome obavijestiti HAKOM i operatore korisnike."

Optima ističe kako rok najave gašenja pojedinih lokalnih centrala od 6 mjeseci nije dovoljan da se na vrijeme odradi planiranje, financiranje, narudžba, isporuka i instalacija potrebne opreme prema zamišljenom HT-ovom modelu. Stoga ponovno navodimo da predloženi model gašenja lokalnih centrala nije prihvatljiv i primjenjiv u praksi, te smatramo da su modeli predloženi od strane Optime korektni i uvjetuju osiguranje uvjeta pristupa, transparentnosti i nediskriminacije pri pristupu i korištenju HT NGN mreže, a sve u cilju kako bi se ugasile Lokalne TDM centrale HT-a bez nanošenja izravne štete Operatorima korisnicima.

Promatrajući praksu u zemljama EU, na tržištima elektroničkih komunikacija na kojima je liberalizacija nastupila prije nego u RH, možemo uočiti primjere postepenog prelaska na NGN mrežu povijesnog operatora. Niže navodimo nekoliko primjera za koje smatramo da bi ih, s obzirom na dinamiku prelaska na NGN mrežu, trebalo preslikati i u RH:

Vežano za primjere koje HT navodi kao relevantne (Nizozemsku i Španjolsku) propušteno je napomenuti da je u slučaju Nizozemske KPN-u ostavljena obveza da mora dopuštati i dalje terminaciju na lokalnoj razini, što nije identično prijedlogu kojeg HT nudi, a na njega se poziva.

(OPTA, 2008,

<http://www.opta.nl/download/201452+ontwerpbesluit+marktanalyse+vaste+gespreksafgifte+%28telefonie%29.pdf>) fusnota br. 133, strana 59 ERG Common statement pm
Regulatory Principles of IP-IC/NGN Core – A work program towards a Common Position

Njemačka

(<http://www.microsofttranslator.com/BV.aspx?ref=IE8Activity&a=http%3A%2F%2Fwww.wholesale-telekom.de%2Fnext-generation-network%2F>)

Plan prelaska na NGN mrežu odvijati će se u tri faze: uvodna faza, faza prelaska (migracije), i završna faza. Za svaku od faza predviđeno je razdoblje trajanja od jedne do dvije godine dana, čime procjenjujemo da bi cjelokupno razdoblje prelaska na NGN mrežu trebalo trajati između 3 i 6 godina. Tijekom prelaska omogućen je paralelni rad PSTN i NGN mreže. Također, primjećujemo kako je cijelo razdoblje prelaska na NGN mrežu u potpunosti transparentno, unaprijed javno objavljeno.

Norveška (nije članica EU)

(<http://www.jara.no/Images/Kundem%C3%B8te%20Samtrafikk%2023112011Engelsk tcm55-180191.pdf>)

Iz prezentacije Telenora primjećujemo postepeni prelazak sa 33 interkonekcijska područja u 1998. godini na 22 interkonekcijska područja u 2000. godini, na 14 interkonekcijskih područja u 2004. godini, te konačno na 4 interkonekcijska područja u 2012 godini. U RH nije transparentno u kojem je razdoblju predviđen prelazak sa 72 interkonekcijska područja na 4 interkonekcijska područja.

Švedska

Prelazak na NGN je predviđen kroz razdoblje od 6 godina od 2008 – 2014.

Slijedom navedenog, Optima smatra kako bi procedura HT-ovog prelaska s PSTN mreže na NGN mrežu trebala biti u potpunosti transparentna i unaprijed javno objavljena, te kako bi svim sudionicima na tržištu koji koriste interkonekcijske usluge HT-a trebali biti jasni pozitivni učinci koje ima unaprjeđenje mreže najstarijeg i najvećeg operatora na razvoj cjelokupnog tržišta elektroničkih komunikacija u RH. Iz HT-ovog prijedloga nisu vidljive nikakve koristi prelaska HT-a na NGN mrežu, već je vidljivo samo povećanje interkonekcijskih troškova za alternativne operatore.

AD 1.5. HT predlaže u svom Zahtjevu i ograničenja u razini kvalitete usluga:

"U članak 6. Standardne ponude (Kakvoća usluga) predlaže se dodati odredbe o ograničenju kvalitete usluga koje se pružaju temeljem IP tehnologije, što uključuje i javne govorne usluge, a uslijed tehnoloških specifičnosti Internet protokola",

Optima ističe da ovakva, nejasna definicija šteti i može se tretirati kao izgovor za bilo kakve probleme s kvalitetom usluge, uz to protivna je Zakonu o elektroničkim komunikacijama, odnosno standardima kojima se definira metoda definicije razine kvalitete usluga (npr. ITU-T M.3050, ITU-T M.3342 i dr.). Stoga parametri razine kvalitete nisu definirani niti su definirana područja iznosa tih parametra koja bi karakterizirali/zadovoljili određenu razinu kvalitete, granice u kojima se iste mogu kršiti sa i bez penala. Na način kako to predlaže HT, to bi se moglo odnositi na različite parametre i usluge glasovne mreže, npr. razini kvalitete sadržaja govornog kanala, prijenosa faksa ili modemske

poziva preko VoIP mreže, načina prijenosa DTMF signalizacije, načina kodiranja sadržaja govornog kanala, osiguranje kvalitete usluge prijenosa kroz podatkovnu mrežu, dostupnost usluge i sl.

Dalje, nastavno na nemogućnosti garantiranja jednake kvalitete kao u PSTN konfiguraciji, prema mišljenju preuzetog iz European ERG Common Statement on Regulatory principles of IP-IC/NGN Core, upozorava se (strana 16) kako bi Agencija trebala obratiti pozornost na mogućnost namjerne degradacije kvalitete na interkonekciji, stoga smo mišljenja da se HT-u ne bi trebalo dopustiti da se unaprijed ogradi od odgovornosti. Naime, u suprotnom, sagledan u cijelosti njihov prijedlog se može pojasniti kao moderniji, ali skuplji i manje kvalitetan.

Također, dijelimo mišljenje iz European ERG Common Statement on Regulatory principles of IP-IC/NGN Core, strana 17, drugi paraf, u kojem se predlaže mogućnost da Agencija propiše minimalni set kvalitativnih parametara koje bi HT trebao zadovoljiti, bez da se ostavi mogućnost odricanja od odgovornosti.

Zbog izuzetne važnosti predmetnog javnog poziva i objavljenih izmjena, opetovano ukratko ističemo kako komentari Optime na objavljeni prijedlog HT-a, počivaju na idućim smjernicama:

Pravne smjernice

- Prelazak HT-a na NGN mrežu sukladno objavljenom prijedlogu HT-a, protivan je važećoj regulaciji tržišta elektroničkih komunikacija.

Poslovne smjernice

- Prelazak HT-a na NGN mrežu ne smije se koristiti kao izgovor za povećavanje prihoda i profitabilnosti HT-a od interkonekcijskih naknada, te shodno tome ne smije izazivati povećanje interkonekcijskih troškova alternativnim operatorima (odnosno biti na štetu operatora korisnika, ali i na štetu krajnjih korisnika).
- Prelazak HT-a na NGN mrežu trebao bi se očitovati u nižim troškovima terminacije i originacije poziva u mreži HT-a, reflektirajući (kroz smanjenje interkonekcijskih naknada i bolju efikasnost) povećanje učinkovitosti uzrokovano prelaskom na novu tehnologiju.

Tehničke smjernice

- Prelazak HT-a na NGN mrežu trebao bi se očitovati, ne samo u manjem broju interkonekcijskih točaka, već i u tehnološki učinkovitijem načinu realizacije međusobnog povezivanja (korištenje istih sučelja za sve vrste usluga koje se pružaju u NGN mreži).
- Prilikom prelaska HT-a na NGN mrežu, nema smisla nužno zadržavati postojeći način obračuna interkonekcijskih naknada „po trajanju poziva“, s obzirom da trajanje poziva više nije jedinica troška već jedinica troška postaje broj simultanih poziva tj. prijenosni kapacitet kojim se opterećuje mreža HT-a, a mjerljiv je na točki razgraničenja interkonekcijskog voda.

- Za prelazak na NGN mrežu više nije potrebna SS7 interkonekcija, što se nigdje u HT-ovom prijedlogu ne spominje.
- Procedura prelaska HT-a na NGN mrežu u dijelu koji se tiče promjene arhitekture međusobnog povezivanja treba se odvijati postepeno, uz razdoblje paralelnog funkcioniranja postojeće i nove arhitekture (ne smije se krenuti u gašenje PSTN mreže/SS7 interkonekcija dok HT ne ispuni obvezu pristupa NGN mreži).

Slijedom navedenog, a kako je prijedlog HT-a protuzakonit, paušalan te predstavlja samo *ad hoc* rješenje koje ide isključivo u korist HT-u, u skladu s tipičnim monopolističkim ponašanjem, nameće se zaključak kako je radi sprječavanja daljnjeg narušavanja djelotvornog tržišno natjecanja nužno odbiti Zahtjev HT-a za izmjenom standardne ponude za međupovezivanje kao neosnovan odnosno naložiti HT-u obustavu daljnjeg postupka "modernizacije njegove elektroničke komunikacijske mreže" te zadržavanja dosadašnjih uvjeta međupovezivanja bez daljnjeg gašenja HT-ovih lokalnih centrala do završetka analize mjerodavnih tržišta, i to kako terminacije tako i originacije poziva.

III. OT prijedlozi izmjena Standardne ponude za usluge međupovezivanja HT-a:

AD 2.1. UVJETI PRUŽANJA USLUGA: Optima predlaže da se pri izmjeni standardne ponude primijeni načelo transparentnosti odnosno postupi sukladno regulatornoj obvezi transparentnosti na način da se jasno i nedvojbeno definiraju tehničko/operativni/komercijalni uvjeti pružanja usluga u NGN mreži HT-a.

Obrazloženje:

Nužno je postojanje transparentne specifikacije sučelja korisničkih priključaka i usluga koje se na istom mogu ponuditi te kako se tehnički i operativno taj priključak realizira. Iz prijedloga HT-a nije razvidno hoće li HT koristiti xDSL uređaj/modem kod korisnika koji ima integriran VoIP/FXS prilagodnik (eng. *IAD – Integrated Access Device*), a IAD će biti povezan na DSLAM koji će na neki način biti povezan na IP/Ethernet prijenosnu podatkovnu mrežu, ili će HT koristiti umjesto DSLAM/IAD kombinacije uređaje tipa MSAN (eng. *Multi-Service Access Node*), koji predstavljaju višeuslužni prilagodnik VoIP, Ethernet, POTS, xDSL tehnologija, te će se POTS sučelje moći isporučiti direktno na parici kao i do sada, te se neće dovesti u pitanje pružanje CPS/WLR usluge, ili će to biti pak kombinacija tih pristupnih tehnologija?

Dalje, nastavno na naprijed navedeno, Optima ističe kako nisu jasno određeni tehničko/operativni uvjeti pružanja CPS/WLR usluge nakon gašenja lokalne TDM centrale i da li se ista pristupna točka, i na koji način, supstituira. Optima pod pojmom modernizacija mreže ne očekuje smanjeni set funkcionalnosti i/ili usluga definiranih u važećoj Standardnoj ponudi, kao što je to na primjer usluga predodabira operatora CPS/WLR, ali i drugih usluga i opreme koja se trenutno koristi u PSTN (SS7/TDM//POTS/ISDN) mreži HT-a, npr. različiti tipovi modemske veze (alarmne centrale, dial-up), analogno/digitalni POS aparati na prodajnim mjestima raznih dućana, faks uređaji, prienos DTMF signalizacije koja se koristi kod interaktivnih glasovnih portala raznih korisničkih službi i sl.

Slijedom iznesenog, Optima drži neprihvatljivim HT-ov predloženi način izmjene standardne

ponude iz razloga što najavljena modernizacija mreže ne obuhvaća samo gašenje Lokalnih TDM centrala HT-a, već predstavlja potpunu izmjenu tehnologije kao i arhitekture glasovne mreže HT-a, gdje se to predlaže izravno napraviti protivno trenutno važećoj regulativi i regulatornim obvezama određenim HT-u te na štetu Operatora korisnika sa potencijalno smanjenim setom funkcionalnosti i usluga te svim uvjetima korištenja istih.

AD 2.2. KOLOKACIJA: Optima predlaže izmjenu Standardne ponude, članka 3.3.3 Smještaj prijenosne opreme, stavka 1, koji glasi:

"Smještaj opreme međupovezivanja može biti na lokaciji Operatora korisnika ili na lokaciji T-Coma (kolokacija) ovisno o tome tko uspostavlja vod međupovezivanja."

na slijedeći način:

"Smještaj opreme međupovezivanja može biti na lokaciji Operatora korisnika (kolokacija) ili na lokaciji T-Coma (kolokacija) ovisno o tome tko uspostavlja vod međupovezivanja."

te predlaže izmjenu stavka 3 istog članka koji glasi:

"Ako postoje tehnički uvjeti, T-Com će omogućiti Operatoru korisniku, na njegov zahtjev, smještaj prijenosne opreme Operatora korisnika u svrhu uspostave međupovezivanja u objektima na lokaciji T-Coma (kolokacija), uz naknadu stvarnih troškova, a na temelju sklopljenog posebnog ugovora o kolokaciji."

na slijedeći način:

"Ako postoje tehnički uvjeti, T-Com će omogućiti Operatoru korisniku, na njegov zahtjev, smještaj prijenosne opreme Operatora korisnika u svrhu uspostave međupovezivanja u objektima na lokaciji T-Coma (kolokacija), uz naknadu stvarnih dodatnih troškova, a na temelju sklopljenog posebnog ugovora o kolokaciji. Operator korisnik će osigurati T-Com-u smještaj prijenosne opreme u svrhu uspostave međupovezivanja u objektima na lokaciji Operatora korisnika (kolokacija) uz naknadu stvarnih dodatnih troškova, a na temelju sklopljenog posebnog ugovora o kolokaciji."

Obrazloženje:

Optima ističe kako fizička zapremnina i tehnički uvjeti za osiguranje smještaja opreme HT-a koja se smješta na lokaciju Operatora korisnika nije zanemariva. Na primjer, za opremu HT-a za regionalno povezivanje, koju koristi HT isključivo za terminaciju vlastitog prometa javne govorne mreže HT-a u mrežu Optime, HT ima kolociran najmanje jedan komunikacijski ormar te dodatni digitalni razdjelnik u prostoru Optime za koju su osigurani svi tehnički uvjeti za kolokaciju telekomunikacijske opreme, čime HT koristi definiranu uslugu kolokacije za smještaj svoje opreme koju ne plaća, dakle uslugu koju ne plaća, a konzumira, što u najmanju ruku predstavlja diskriminaciju prema ostalim korisnicima usluge kolokacije, te besplatno troši resurse Optime.

Na ovaj način bi se osiguralo da HT sklopi ugovor o kolokaciji vlastite opreme u prostoru Operatora korisnika čije resurse koristi, a opremu koristi isključivo za vlastite potrebe.

AD 2.3. CIJENA ZAKUPA STM-1 SUČELJA- Dalje Optima predlaže dopunu predmetne standardne ponude, članka 3.3.3 Smještaj prijenosne opreme, stavka 4, koji glasi:

"*Detaljniji uvjeti i cijene usluge kolokacije utvrđeni su u Ponudi za kolokacijske usluge Hrvatskog Telekoma d.d. za potrebe međupovezivanja (dalje u tekstu: Ponuda za kolokacijske usluge), koja je sastavni dio ove Standardne ponude.*",

na slijedeći način:

"*Detaljniji uvjeti i cijene usluge kolokacije utvrđeni su u Ponudi za kolokacijske usluge Hrvatskog Telekoma d.d. za potrebe međupovezivanja (dalje u tekstu: Ponuda za kolokacijske usluge), koja je sastavni dio ove Standardne ponude. **Radi izbjegavanja dvojbi, T-Com mora osigurati pristupna sučelja na telekomunikacijskoj opremi za pristup Operatora korisnika o vlastitom trošku.***"

Obrazloženje:

Optima ističe da bi svaki operator trebao snositi troškove povezivanja, odnosno realizacije mrežne opreme i mrežne infrastrukture do točke razgraničenja odnosno sučelja na kojem se razgraničuju odgovornosti, te da se ne nameću dodatni troškovi koji nisu transparentno definirani u Standardnim ponudama.

Podsjećamo Naslov na slučaj izmjene standardne ponude HT-a za uslugu veleprodajnog širokopolasnog pristupa internetu gdje je HT-u ukinuto pravo na naplatu zakupa sučelja. No, i ovdje bi sukladno regulatornoj obvezi pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže HT trebao omogućiti operatorima korisnicima pristupanje svakoj pristupnoj točki preko vlastitih pristupnih vodova, bez prava HT-a na naplatu bilo kakve naknade za taj pristup.

S poštovanjem,

OT-Optima Telekom d.d.